

2011. SZEPTEMBER 28. SZERDA

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 23,23 – 40

SZÉNÁSI JONATHAN SÁNDOR

A hazug jövendölések ellen

^{23,23}Nemcsak a közelben vagyok Isten - így szól az Úr -, hanem Isten vagyok a távolban is! ^{23,24}El tud-e rejtőzni valaki olyan helyre, ahol nem látom? - így szól az Úr. Nem én töltöm-e be az eget és a földet? - így szól az Úr. ^{23,25}Hallottam, hogy mit mondanak a próféták, akik hazug módon így prófétálnak nevemben: Álmodtunk, álmodtunk! ^{23,26}Meddig tart még ez? Van-e valami a hazugságot prófétáló próféták szívében, akik saját szívük csalárdságát prófétálják? ^{23,27}Úgy gondolják, hogy el tudják feledtetni népemmel az én nevemet álmaikkal, amelyeket elbeszélnek egymásnak, ahogyan őseik is elfelejtették nevemet a Baal kedvéért? ^{23,28}Az a próféta, aki álmodt, mondja meg, hogy csak álom volt. De aki ígét kapott, hirdesse ígémet igazán! Mi köze a szalmának a tiszta búzához? - így szól az Úr. ^{23,29}Nem olyan-e az én ígém, mint a tűz - így szól az Úr -, vagy mint a sziklazúzó pöröly? ^{23,30}Ezért rátámadok az olyan prófétákra, akik egymástól lopkodják ígéimet! - így szól az Úr. ^{23,31}Rátámadok az olyan prófétákra - így szól az Úr -, akik csak a szájukat járatják, és azt állítják, hogy az kijelentés. ^{23,32}Rátámadok az olyan prófétákra, akik hazug álmaikat beszélnek el - így szól az Úr -, és félrevezetik népemet hazugságaikkal és kérkedésükkel. Pedig nem küldtem őket, nem adtam parancsot nekik, és használni sem tudnak ennek a népnek - így szól az Úr. ^{23,33}Ha megkérdezi tőled ez a nép vagy egy próféta vagy egy pap, hogy mi az Úr ígérete, akkor ezt mondd nekik: Az az ígét, hogy elvetlek benneteket - így szól az Úr. ^{23,34}Ha egy próféta vagy egy pap vagy a nép az Úr ígétéről beszél, megbüntetem azt az embert háza népével együtt. ^{23,35}Csak azt kérdezhetitek egymástól, egyik ember a másiktól, hogy mit válaszolt az Úr, vagy hogy mit szólt az Úr! ^{23,36}De az Úr ígétét ne emlegessétek többé, mert az ígét csak emberi beszéd, amivel megváltoztatjátok az élő Istennek, a Seregek Urának, Istenünknek az ígétét. ^{23,37}Csak azt lehet kérdezni a prófétától, hogy mit válaszolt neki az Úr, vagy hogy mit szólt az Úr! ^{23,38}Ha azonban az Úr ígétéről beszéltek, akkor így szól az Úr: Mivel ki mertétek mondani ezt a szót: az Úr ígérete, noha üzentem nektek, hogy ne beszéljétek az Úr ígétéről, ^{23,39}ezért fölemeltek benneteket, és elvetlek színem elől azzal a várossal együtt, amelyet nektek és őseiteknek adtam. ^{23,40}Örök gyalázattal és örök szégyennel sújtalak benneteket, amit sohasem fognak elfelejteni.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Folytatódik a hamis próféták és a formális vallásosság feddése. A „nem csak a közelben vagyok Isten” (האלהי מקרוב אני) szó szerint *a közletről-nek az Istene vagyok-e?* A magyarra szó szerint nehezen fordítható mondat értelme annak a (ma is meglévő) gondolkodásnak a kritikája, hogy „ha a templomban vagyunk, illik viselkedni, de a templomon kívül már azt csinálhatunk, amit akarunk”. Ez igaz a bálványok templomaira,¹ mert azok csak templomaikban vannak „jelen”, de a Seregek URa mindenütt jelen van, és mindent lát.

¹ ספר ירמיה – מפרש על ידי א. ש. הרטום – "יבנה" תל אביב 1960

תורה נביאים וכתובים מדויקים היטב של אהרון בן משה בן אשר, מפורשים בידי שלמה זלמן אריאל, תל אביב 1978

ספר ירמיה עם פירוש רש"י – ווין 1817

ספר ירמיה – בואר מאת מאיר אברניק והערץ האמבערג – ווין 1817

Az „el tud-e rejtőzni” (אם יסתר) tekinthető emlékeztető kérdésnek is, hiszen a תורה azzal kezdődik, hogy már Ádám és Éva is úgy gondolta, amikor bűntudata támadt, hogy egyszerűbb elrejtőzni az ÚR elől, mint bűnvallással bocsánatát kérni.

A „hallottam” (שמעתי) komoly figyelmeztetés mindenki számára: lehet, hogy egymást meg tudjuk tévesztetni, de az Urat nem! Ő minden szavunkról tud.

Az „álmodt láttam” (חלמתי) pontosabban *álmodtam* prófétai álmot, kinyilatkoztatást jelent. Klasszikus irodalmi példája Rev Tevje, (Tóbiás a tejesember,) aki nem tudja, hogy merje megmondani feleségének lányuk nagy szerelmét, ezért éjjel „álmodt lát”.

Az „úgy gondolják, hogy el tudják feledtetni” (החושבים להשכיה) pontosan *elfelejtetni gondolják*. Ha beszélünk ugyan az Úrról, de az akaratát nem hirdetjük, bűnbánatra és megtérésre nem hívunk, hanem csak szépeket mesélünk a „jóistenről”, azzal mi is *elfelejtetjük* őt. A legtragikusabb, ha azért nem hirdetjük, azért akarjuk elfelejtetni számon kérő üzenetét, mert érezzük, hogy az bennünket is számon kér, és mi magunk sem akarunk számot adni!

Az „a próféta” (ואשר דברי אתו) *akinél álmom van, meséljen álmot*, (ואשר דברי אתו) *akinél Igém van*, (ידבר דברי אמת) *mondja el Igémet, igazán*. Az írásmagyarázók általában egyetértenek abban, hogy az „álmodókat” a hamis prófétákkal azonosítják. Ebben az esetben a vers folytatása, (מה ליתכן את הבר) „mi köze a szálmának a tiszta búzához?” az álmok és a Kijelentés összekeverésétől² int. Egyebütt azonban nem ilyen mereven elzárkózó a Szentírás az álmokkal kapcsolatban.³ Ezért, ha az *אתו* - „nála van” alapján feltételezzük, hogy itt is mindkettőt (az álmot és az ígét is) legitimnek tekinti, akkor az אמת már a következő versekre mutat előre: a gabona szára együtt nő a kalászszal. A kalász egyszer érik meg, és táplál. Az őt hordozó szár pedig a beérés után halott szalma. (Bár sokáig eláll.) Ha a próféták korábbi valós álmot, vagy ígét lopnak el egymástól, és mondják el aktuális kijelentésként, az akkor már nem tápláló gabona, csak kamrából elővett szalma. Isten megszólító üzenetének mindig megvan a helye, térben és időben egyaránt. Máshol, vagy másutt egy „ismétlés” nem csak hatástalan, hanem még félrevezető is lehet. (Az időben való eltéréshez vedd össze a 2Kir 19 és Ézs 37 részét a Jer 7,4-gyel! A térben és időben való eltéréshez a 2Kir 7. részét!)

„Nem olyan-e az én ígém...?” Az ÚR ígétjét az különbözteti meg a hamis próféták szavaitól, hogy az erdőt is lánggra tudja lobbantani, és a sziklát is össze tudja törni. Ezzel szemben a hamis próféták szavai erőtlenné.⁴ Vedd össze: 1Kor 4,20.

A „félrevezetük” (ויתעו - *tévedésbe ejtik, eltévelyítik*), vagy azzal, hogy hazugságot mondanak neki, vagy azzal, hogy időben és térben nem megfelelő információkat adnak neki, mert végül mindegyik a vesztét okozza. (Lásd hozzá a Péld 12,26-ot: ודרך רשעים תתעם – *a gonoszok útja pedig eltévelyíti őket.*)

A „kérdésükkel” (ובפהזותם) pontosabban *meggondolatlanságaikkal* vagy *könnyelműsködéseikkel*.⁶

A „mi az ÚR ígérete” (מה משה ה') pontosabban *mi az ÚR terhe?* Az írásmagyarázók általános véleménye szerint a hamis próféták csúfolódásból mondták Jeremiás próféciait (דבר ה' - *az ÚR Igéje*) az ÚR terhének, azok súlyos volta miatt. Jeremiás pedig először figyelmezteti őket a szóhasználat gyalázatos helytelenségére, végül kimondja, akinek az ÚR ígéje teher, azon rajta is lesz az ÚR terhe, vagyis büntetése.

A „megbüntetem azt az embert” (ופקדתי על האיש ההוא) pontosabban *felelősségre vonom azt az embert* (vagy *számon kérem azon az emberen*) azt jelenti, hogy kimondott szavainkkal magunk idézzük elő jövőnket.

² ספר ירמיה – מפרש על ידי א. ש. הרטום – "יבנה" תל אביב 1960

³ Biblia magyarázó jegyzetekkel, Budapest, 1996.

⁴ ספר ירמיה – מפרש על ידי א. ש. הרטום – "יבנה" תל אביב 1960

⁵ Eliezer Grosz-Eljahu Jesurun: Héber-magyar szótár, Tel Aviv, 1957. – vedd össze: 1Móz 49,4 + 35,22.

⁶ ספר ירמיה – מפרש על ידי א. ש. הרטום – "יבנה" תל אביב 1960

A „mivel ki mertétek mondani?”

(יען אמרכם את הדבר הזה משה ה' ואשלה אליכם לאמור לא תאמרו משה ה') pontosabban *mivel ezt az Igét „az ÚR terhének” mondtátok, holott küldtem hozzájtok, mondván: Ne mondjátok, hogy „az ÚR terbe”!*

Az „azért fölemellek benneteket” (ונשיתי אתכם נשא) pontosan *emelvén emeltelek* szójáték a héberben, mert a משה a teher, a נשא pedig a *terbet* emelő.

Prédikációvázlat

A prófétákkal szemben sok vonatkozásban hasonló elvárásokkal voltak koruk emberei, mint a mai emberek a lelkipásztorokkal szemben: legyen mindig üzenete; az üzenet mindig biztató és megerősítő legyen, ne korholó; soha ne hozzon senkit olyan kényelmetlen helyzetbe, hogy „kiprédikálja”. A lelkipásztornak ebből adódóan három gondja van:

1. Gyakran kényszerből beszél. Megvan az esztendő, a hónap, a hét liturgikus rendje, és neki folyamatosan szolgálnia kell, ha van személyes üzenete, ha nincs. Tovább nehezíti a helyzetét, ha több gyülekezetben szolgál, amelyek ráadásul több vonatkozásban is nagyon eltérnek egymástól, tehát mindegyik szolgálatra külön kellene készülnie, egymástól függetlenül. Mindegyik szolgálatot külön meg kell(ene) harcolnia a térdein és az Ige felett is. Nagyon nagy a kísértése, hogy „más szavát lopja”, prédikációs kötetből, internetről, stb. Ha szolgálati helyet is váltott, további kísértés, hogy „önmagától is lopjon”, azaz elővegyen olyasmit, ami *akkor, ott* jó volt. (Hátha itt is jó lesz?)
2. Gyakran kívánságra beszél. A gyülekezeti tagok családi eseményein, főleg a temetéseken igen nagy az elvárás és a kényszer, hogy a nagytiszteletű úr mit mondjon. (Meg időnként arra is, hogy mit ne mondjon...) Az önkormányzati-, a községi-, esetleg még tágabb körű rendezvényekre, (ha meghívják beszélni a lelkipásztort,) általában el is várják, hogy mit mondjon. Na, nem részleteiben, de egészében egészen határozottan. A környék leghírhedtebb vállalkozójának születésnap ünnepséget rendez az önkormányzat, és meghívják a lelkipásztort, hogy ő mondjon „nagyon szép, igei, szívhez szóló” ünnepi köszöntést...
3. A legnagyobb gond, hogy amikor hallja az Igét, akkor is gyakran fél, hogy „visszanyal a fagyí”. Érti az Ige üzenetét, és tudja, hogy el kéne mondani a feddést. De azt is tudja, hogy itt, ahol mindenki ismeri, lesznek, akik visszakérdeznek: és ön, nagytiszteletű úr? A lustaságtól kezdve az anyagiasságon át az erkölcsi kérdésekig lehet az Igének rengeteg olyan üzenete, ami bennünket is szíven talál. Amiben az ÚR bennünket is megítél. Vajon felmerem-e vállalni, hogy valaki visszakérdez? Vajon tudok-e, merek-e csendesen fejet hajtva bűnvallást tenni, hogy „igen, ez engem is megszólít, és felelősségre von”, vagy kikérem magamnak az inzultust?

Jeremiás azt mondja, hogy az Ige tűz! (29.) A tüzet vagy égni hagyom, vagy elfojtom: vagy az ÚR szolgálja leszek, vagy hamis próféta, aki maga is elvész, és másokat is eltévelyít, a pusztulásra. Az ÚR adjon erőt, hogy Jeremiással együtt tudd felvállalni és kimondani: „Az ÚR igéje csak gyalázatot és gúnyt szerzett nekem egész nap. Azt gondoltam: nem törődöm vele, nem szólok többé az ő nevében. De perzselő tűzzé vált szívemben, csontjaimba van rekesztve. Erőlködtem, hogy magamban tartsam, de nincs rajta hatalmam.”